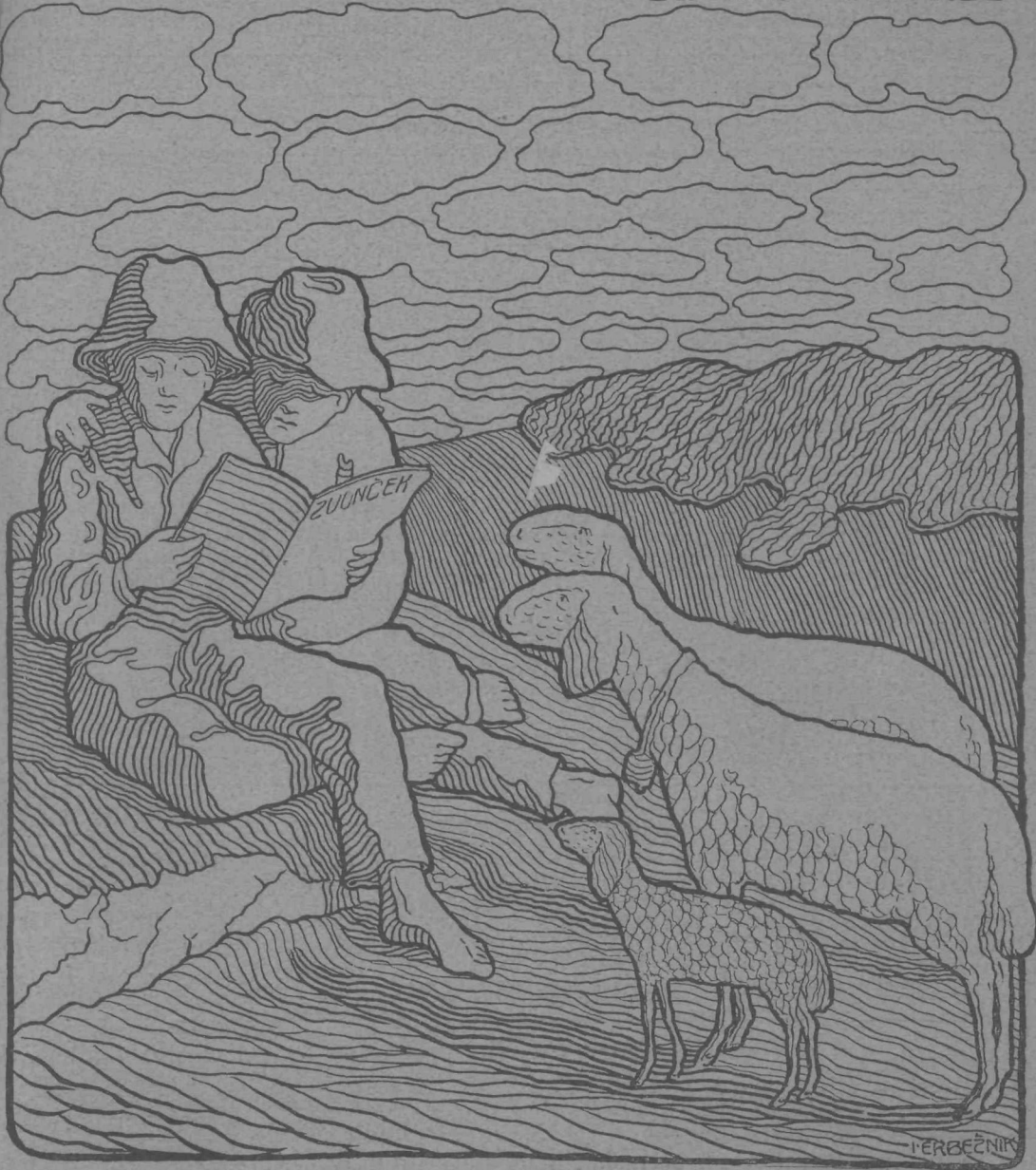

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO

PERBEČNIK

LETO XIV.

LISTOPAD 1913.

ŠT. 11.

Vsebina:

1. <i>Davorinov: Jesenski stihi.</i>	241
2. <i>Vera Levisikova: Gluhonemi Tonček.</i>	242
3. <i>Jan Reginov: Neznana bol. Pesem.</i>	244
4. <i>Fran Košir: O groblji pri Studenicah. (S podobo.)</i>	245
5. <i>S. Česarek: Prvo pismo.</i>	246
6. <i>Labod. Podoba.</i>	248
7. <i>Josip Stare: Domače življenje in vojaštvo starih Slovanov.</i>	249
8. <i>Mladinoljub: Janezovo posestvo. (S podobo.)</i>	251
9. <i>Davorinov: Zgodba o beraču Damjanu.</i>	252
10. <i>Pobožnost. Podoba</i>	254
11. <i>Ivo Trošt: Konec pravde.</i>	255
12. <i>Jan Reginov: Ciganska. Pesem.</i>	260
13. <i>Ulica v Plovdivu. Podoba.</i>	260
14. Pouk in zabava: Demant. — Rešitev in rešilci. — Obletnica prve železnice. — Spal 77 dni. — Mačke. — Milijarda. — Z vlaka je padla petletna deklica. — 100 let stara žena. — Mraz v zračnih višinah. — Kako daleč gre lastovica prezimovat. — Najdaljši dnevi v Evropi. — Kotiček gospoda Doropoljskega.	261—264

Listnica upravníštva.

Vse p. n. naročnike, ki so na dolgu **letošnjo** naročnino, vljudno prosimo, da nam jo pošljejo

Vsem onim naročnikom, ki so z naročnino na dolgu še za dve leti ali za poldrugo leto, bomo brezpogojno ustavili list s prihodnjo številko, ako do istega časa ne poravnajo svojega dolga.

Naročnina naj se nakazuje po priloženi položnici ali po poštni nakaznici **naravnost upravníštvu in ne „Učiteljski tiskarni“**, kar nam povzroča le zmešnjave.

Leto se bliža koncu! Prosimo, poravnajte takoj naročnino! Storite nam uslugo ter pridobite „Zvončku“ vsaj vsak enega novega naročnika! Čim več bo plačujočih naročnikov, tem lepši bo naš list!

Torej vsi — na delo!

Upravníštvo.

Slovensko Abecedo za ženska ročna dela

priporoča **Milena Kiferle**, učiteljica ženskih ročnih del
v Ljubljani, Krojaška ulica 8/II.

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stane vse leto 5 K, pol leta 2 K 50 h, četrť leta 1 K 25 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: **Luka Jelenc**, učitelj v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Rokopise je pošiljati na naslov: **Engelbert Gangl**, učitelj v Idriji.

Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Štev. 11.

V Ljubljani, 1. listopada 1913.

Leto XIV.

Jesenski stih.

Vseh mrtvih dan.

Molče sem šel na tisti tihi kraj,
kjer blede cvetke vnovič so cvetele,
ciprese tajno so v vrhah šumele,
trepetajoč migljaj je luč sijaj . . .

Vse oživilo je kot bajni maj . . .
Na vrt skrivnostni trume so prispale,
sklenile so v molitvi roke vele:
„Dobrotni Oče, pokoj mrtvim daj!“

Življenje naše polno je nemira,
ko cvetka sreče čašico odpira,
že pade slana, cvetko zamori . . .

In upa lučca, komaj da vzplamti,
vihar priveje, plamen ji umira:
„Dobrotni Bog, na nas se še ozri!“

Slutnja.

Tiho poslavlja se vela jesen . . .
Spremlja na poti jo veter leden
in liste rumene ji nosi,
na grobe molčeče jih trosi . . .

Dedek pred hišo zamišljen sedi,
solze mu močijo kalne oči:
mordà, ko bo leto minilo,
njegovo posiplje gomilo . . .

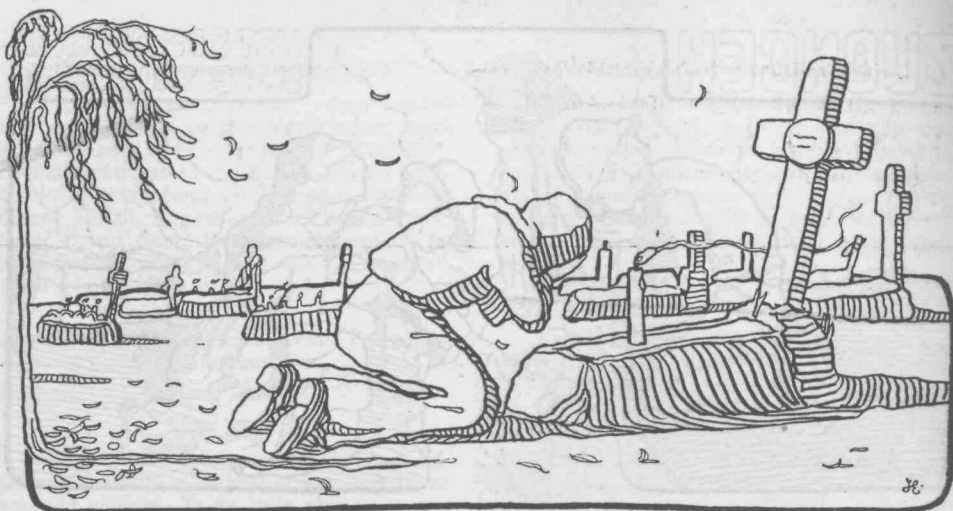
Pesem o snežinkah.

Kapljice vodne so zimo prosile
gorke odeje,
ker tam na zemlji solnčece
nič več ne greje.

Zima, na temnih gorah kraljujoča,
krilca je stkala
in jih ubogim kapljicam
skrivno podala.

Zdaj pa snežinke na zemljo letijo
živovesele,
ker so od zime majkice
srajčke prejele . . .

Davorinov.

VERA LEVSTIKOVA:

Gluhonemi Tonček.

oli za našo vasjo je stala stara, na pol podrta koča. Velike špranje krog majhnih oken so bile zamašene z mahom, slamnata streha pa je žalostno kazala svoja gola rebra. Tu je stanovala vdova, Bizjakova Mica. Že dve leti je poteklo, kar ji je umrl njen mož, ki je poprej hodil v bližnje mesto v tvornico. Že dve leti je bila Mica sama s svojim petletnim sinkom Tončkom. Bolehna in slaba je le težko skrbela za vsakdanji kruh. Hodila je k va-

ščanom v dnino. Ob takih dnevih je navadno ostajal deček sam. Kaj bi ga jemala s sabo, ko so ga drugi otroci gledali od strani, ker jih ni umel, ker ni znal razodevati svojih otroških misli kakor drugi! Bil je namreč gluhonem. Na blestem njegovem obrazku in svetlih, črnih očeh nisi spoznal, da sirotek ne govori in ne sliši. Te drobne zvezdice so te gledale tako zaupljivo in razumno, da je moral človek dvomiti nad resnico, da ta otrok še ni slišal govorice.

Kadar je šla mamica z doma, je ostajal deček sam v koči! Ko se je naveličal lesenega konjička, ki mu ga je dal Završnikov boter, je splezal na klop, se naslonil na okno in gledal, kdaj pride njegova dobra mamica. Mamica! Samo ona je bila, ki je umela znamenja z drobnimi ročicami, ki je znala govoriti z njim. In tudi on je že znal čitati besede z njenih premikajočih se usten. Kako veselo je skočil s klopi, kadar jo je od daleč zagledal. Takrat so plosknile majhne ročice, in že je hitel odpirati vrata. Toda tudi mati je hrepenela po sinku. »Sirotek moj mali!« je zašepetala

in ga pritisnila k sebi v pozdrav. Nato pa je segla v žep po kak prigrizek, ki si ga je za njega prirtgala od južine.

Ko ga je zvečer položila v posteljo, mu je sklenila roke in namesto njega pošepetala molitev. Potem pa je sedla na rob postelje in čakala, da je dete zaspalo. — Toda čakala je še dalje! Strmela je v ta droben obrazek in premišljevala, kaj bo s siroto, kadar ona umrje. Čutila je, kako postaja vedno slabēja, da se ji bliža dan, ko se bo morala tudi ona ločiti od sinčka in ga pustiti samega, tako samega na svetu. Ob teh mislih so ji začele polzeti solze po bledem licu, roke so se sklenile, ustna pa so zašepetala: »O, Bog, zaradi njega mi še daj živeti!«

Zima je potrkala na vrata. Mica ni več hodila v vas, delo na polju se je nehalo, ljudje niso več iskali delavcev. — Tedaj si je popoldne oprtila koš in šla v gozd nabirat suhljadi, da ne bi zeblo njenega Tončka. Drugače pa je sedela poleg njega v nizki sobi, krpala in popravljala borno perilo. Deček pa je hodil krog nje in ji kazaje govoril po svoje. Ona ga je umela.

Zunaj se je burja igrala s snežinkami in jih metala ob okna. Zdajpazdaj so zatrepetale šipe ob njenem pritisku. V peči je počasi ugašal ogenj — pošla so drva. V sobi je postajalo mrzlo. Tonček se je stresel — jelo ga je zebsti. Tedaj se je Mica dvignila, odložila šivanje in šla ven za kočo, če bi našla še pest dračja za ogenj. Toda pogorelo je zadnje. Žalostna se je vrnila v sobico. Vzela je ruto, se zavila, kazaje naročila Tončku, da odhaja po drva, a se kmalu vrne, oprtila koš in odišla proti gozdu. Zunaj jo je pozdravila burja. Mica je votlo zakašljala in se tesneje zavila v ruto.

Že se je mračilo. Tonček je boječe pogledoval skozi okno, kaj da ni mamice od nikoder. A videl je le beli sneg in padajoče snežinke, ki se je z njimi oblastno igrala burja. Polagoma se je v sobici popolnoma stemnilo — le v peči se je še svetila iskrica žerjavice. Tončka je postalo strah. Zlezel je na posteljo, se zaril v odejo in zaplakal! Sam, tako sam! Kje je ostala mama, kod hodi tako dolgo?

Zunaj so zaškipale duri. S težkimi, trudnimi koraki je prišla Mica v sobo. Prižgala je svečo. Na postelji je ležal njen otrok solzan, a njegove oči so bile zaprte — spal je. Zopet je sedla Mica na rob postelje, sklenila tresoče roke in ga gledala: »Dete, dete, kaj bo s tabo!« Tako je zaplakala nesrečna mati in poljubila dečka na čelo. Takrat se je prebudil. Oklenil ji je roke okrog vratu in jo pritiskal k sebi ves srečen, da je mamica zopet doma, zopet pri njem. Mica je vstala, zanetila ogenj in postavila borno večerjo. Komaj se je držala pokonci. Noge so se ji šibile, in pred očmi se ji je delala tema. Po večerji je legla tudi ona, legla — da ne bi več vstala. Deček je kmalu zopet zaspal, njo pa je tresla mrzlica... Ko se je drugo jutro prebudil, ga ni čakal zajtrk. Poleg njega je ležala mamica bleda — bolna. Začudeno jo je Tonček pogledal. Tedaj so mu njena ustna zašepetale: »Ne morem!« In on je umel. Zlezel je s postelje,

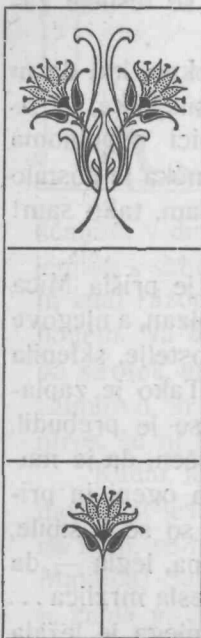
pristavil stol in sedel k mamici. Božal je njeno roko, jo poljubljal in čakal, da bo mami bolje. A čakal je zaman.

Mica je votlo pokašljala. S tresočo roko je pokazala sinku lonec, v katerem sta bila še dva kuhana krompirja od sinoči. Tonček je zlezel na peč, olupil krompir in ji ga ponudil. A ona je zmajala z glavo in mu pokazala, naj sam sne. Šele po večkratnem prigovarjanju jo je slušal. Potem pa je zopet sedel k postelji in čakal...

Ko je prišla drugo jutro Završnikova botra pogledat, kako gre Mici, jo je dobila — mrtvo. Poleg postelje pa je klečala sirota in plakala. Sama, tako sama!

Zagrebli so jo. Ob grobu je stal gluhonemi deček in strmel v jamo, kamor so mu položili mamico. Stal je nepremično. Po bledem njegovem obrazku niso tekale solze. Ko pa so začeli pogrebci metati zemljo v jamo, kjer je počivala ona, se mu je izvil iz prsi bolesten vzklík. Takrat ga je prijel Završnikov boter, ga dvignil v naročje in krenil z njim proti izhodu pokopališča. Dete pa je plakalo, plakalo za materjo, ki ga je edina razumela, ki mu je edina znala govoriti.

Ostal je pri Završniku. Sedel je navadno pri peči bled in miren. Njegov itak že droben obrazek je postajal od dne do dne še drobnejši. Ko so zacvetele prve rože, so položili tudi gluhonemega Tončka v jamo k mamici. Bil je zopet pri njej, ki ga je slišala in ki jo je slišal tudi on...

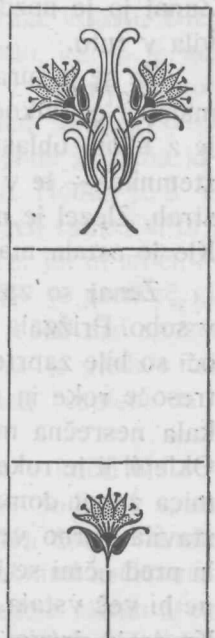

Neznana bol.

*Kakor potnik na križpotju
v mraku žalostno zaplaka,
se ozira na vsa pota
in človeške duše čaka*

*Oj, tako je v srcu mojem;
vsega, vsega se boji,
v bolih vpije in kriči,
če ga vprašam, kaj mu manjka,
pa molči.*

*Trda skala v ognju počí,
tudi led jo razdrobí,
oj, tako mi bol neznana
srce revno zdaj mori,
ko bi le kot trda skala
vse preneslo, srce ti!*

Jan Reginov.

Studenice pod Bočem na Štajerskem

FRAN KOŠIR:

O Groblji pri Studenicah.

Narodna pravljica iz Dravinjske doline.

b znožju velikana — stasitega Boča — v plodoviti Dravinjski dolini, stoji prijazen ter starodaven trg Studenice ki so oddaljene le pol urice od železniške postaje Poljčane. Skozi ljubko dolinico se leno vije Dravinja — reka, ki ima svoj izvir v lesovitem Pohorju.

Na levem bregu Dravinje, severno od slikovitih Studenic so Groblje, hribček, ki o njem pripovedujejo, da je stal na njem za Rimljanov kraj velike razprostranosti in z močno utrjenim gradom. Po Wartingerjevi zgodovini štajerske dežele se je dandanašnje Groblje imenovalo Monsio Ragando.

In ni dvombe, da so se po Groblji vzdigovale nekaj res obširne stavbe. Naše trditve nam ne potrjuje že samo ime Groblje, temveč to izpričuje tudi zidovje, ki trčijo nanje pri obdelovanju ondotnega zemljišča.

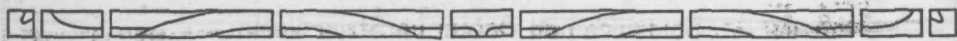
Preko Groblje je držala nekdanj tudi rimska cesta.

No, in ljudstvo nam pripoveduje o nekdanji Groblji:

Bilo je o mraku krasnega pomladanskega večera. Hladen vetrič je rahlo pihljal sem izza visokega Boča, in na vzhodnem obzorju je prilukala prijazna luna ter obsvetila vso okolico.

Takega večera se je vračal z dela svoje dni sodar, obložen s sodarskim orodjem, po cesti proti Groblji. Dospevši vrh hribčka, zagleda tamkaj odprta velika vrata in med njimi starega moža z dolgo, belo brado ter v sivi obleki. Starec sodarja prijazno ogovori ter povpraša, ako bi mu ne hotel nekaj popraviti na poškodovanem sodu. »Če res sodu ne manjka veliko, vam potrebno takoj napravim,« pravi sodar ter gre za starcem, ki ga vede v globoko in prostrano klet, polno sodov rujnega vinca. Sodar delo ročno in točno dogotovi, potem pa hoče oditi. Ali mož stopi pred njega ter ga sili, da pove, koliko zahteva za svoj trud. Sodar se je na vse kriplje branil kaj zahtevati z izgovorom, da ni ničesar zamudil, da za tako malo delo nič ne računi in tako dalje. A vse ni nič pomagalo. Starec obloži prostovoljno sodarja s srebrnjaki in cekini tako obilno, da jih je komaj nesel. Potem spremi sodarja starec do vrat in izgine.

Od iste dobe ni o njem več ne duha ne sluha.

S. ČEŠAREK:

Prvo pismo.

rance Kralj ali Kraljiček — kakor so ga po navadi klicali — ni bil ravno med najboljšimi učenci četrtega razreda. Gotovo, učil se je veliko, če bi doma na kmetih toliko časa presedel pri knjigah, bi gotovo prekosil Štacunarjevega Majka. Ali mestne šole so težke in hude. Pa tudi izkušnjav in priložnosti ni na kmetih toliko, ki bi dečka odvrčale od knjige in ga vabile ven med razposajeno, objestno deco, kakor v mestu.

In tako se je zgodilo, da je naš ubogi Kraljiček prinesel iz šole izpričevalo za drugo četrtletje in v njem so bili debelo napisani celi štirje »nezadostni«.

S strahom je pokazal svoje slabo izpričevalo svojemu stricu, osmošolcu Mrgoliču. — Kraljiček, Mrgolič in študent Gorenjec, vsi trije so namreč stanovali skupaj v eni sobi.

»Ti fant!« mu je z jeznim in svarečim glasom govoril stric Mrgolič, »ne bom te več opominjal in te priganjal k učenju. Kakor vidim, je ves moj trud zaman, in ne preostaja nič drugega, kakor da pišem očetu, da

naj pride sem in te naj vzame domov. — Alo! Brž knjigo v roke in se uči za jutri! Ti lenuh leni!»

Kraljiček pa je debelo gledal svojega strica Mrgoliča. Le napol je razumel njegove besede, stroge kakor so bile, in zato je molčal. Šel je in odprl zemljevid. Gledal je in iskal v njem reke, gore in mesta; a misli njegove so bile vse žalostne, niti ene ni bilo vesele med njimi...

*

Teden dni potem pa je Kraljiček neko popoldne pritekel domov ves vesel, da je za tisti dan minila šola. Vrgel je knjige na mizo zraven citer svojega strica in poiskal »nike«, da bi se šel z njimi igrati. Že je bil na pragu, ko ga pokliče iz svoje sobe gospodinja, stara gospa Jazbečevka:

»France! Na kruha! Pa pismo si dobil; glej, tukaj je, na!»

Kraljiček je hitel in zagrabil z eno roko kos belega kruha, z drugo pa je prijel pismo in šel v sobo. Sedel je na stol, položil belo pismo na mizo in ga gledal.

Še nikoli ni dobil pisma; to je prvo. Tako imeniten se je zdel sam sebi. Že naslov tako lep: »Naj prejme France Kralj, učenec IV. razreda ljudske šole...«

Potem pa je poiskal velike, črne škarje in prerezal ovitek. Počasi je potegnil ven pismo, ga razgrnil po mizi in bral:

Dragi France!

Naznanjam Ti, da sem prejel od gospoda Mrgoliča pismo, da si dobil slabše izpričevalo kakor zadnjič. To je slabo znamenje in kaže, da Tebe nič drugega ne skrbi, kakor da bi jedel in se okolo podil. Povem Ti pa, ako se ne boš posehmal bolj pridno učil in se lepo vedel doma, po poti in v šoli in ako ne dobiš prihodnjič boljšega izpričevala, da ne boš imel več pri gospé zajtrka, koncem leta pa prideš domov — za zmeraj.

Torej, ako hočeš, da bi Ti bilo kdaj dobro, uči se pridno, slušaj rad in prosi tudi Boga, da Ti tudi on pomaga.

Pridem pa tudi jaz sam enkrat v mesto, da povprašam gospode učitelje, kaj je s Teboj.

Vas vse pozdravljam.

Zbogom!

Tvoj oče

Jurij Kralj.

Kraljiček je bral na glas besedo za besedo, in roka se mu je tresla. Odmevalo je po sobi. Nikoli še ni slišal tako hudih besed. In ko je prebral do konca, so mu prišle solze v oči in mu polzele po debelih licih. Bral je spet od začetka, in hudo, tako nerazumljivo hudo mu je bilo pri srcu. Prekrižal je roke na mizo, naslonil nanje glavo in se bridko, bridko jokal.

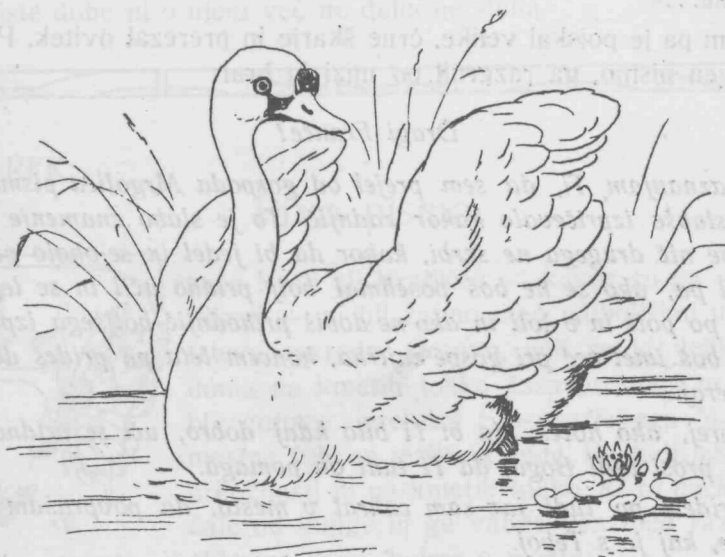
»Kaj pa je, Kraljiček? Zakaj se pa jokaš, a?« vpraša študent Gorenjec, ko stopi v sobo.

Kraljiček ni rekel nič, dal študentu pismo, si obrisal z velikim robcem oči in šel ven.

Šel je na most. Ustavil se je ob železni ograji in z objokanimi očmi gledal dol v Krko. Bele goske so plavale, ponirki so se potapljali, izginjali pod vodo in se naprej spet prikazovali iz nje.

Tedaj pa se je oglasila iz Kandije glasna, hreščeča muzika. Kraljiček se je vzdramil, si pomel zasolzele oči in hitel tja.

Tam pa so bili komedijantarji. Kakor velik razpet dežnik je stal tam vrtljak. In okolo vrtljaka je bilo vse polno otrok, tudi njegovih znancev in so gledali in so se smejali in so bili veseli. In muzika je muzikala, vrtljak se je vrtil in iskri konji s svojimi jezdecami so jadrno drvili za jeleni in jih niso nikoli ujeli... Kraljiček pa je pozabil na vso žalost.

Labod

JOSIP STARE:

Domače življenje in vojaštvo starih Slovanov.

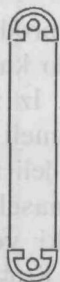
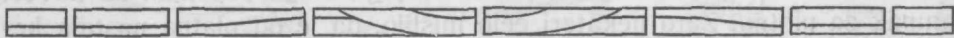
e v starodavnih časih so Slovani najrajši obdelovali polje, a poleg tega tudi redili živino ter gojili buče. Zato se niso radi selili in so ostajali na istem mestu, dokler jih ni velika sila gnala dalje. Da so že stari Slovani bili dobri poljedelci, nam kaže to, da so oni prvi poznali oralo ali plug, ki je torej staro slovansko orodje. Tudi z obrtnijo so se Slovani že jako rano pečali, toda tako, da so cele zadruge opravljale stanovitne obrti, ki se jih je sin naučil od očeta. Tako n. pr. so v eni zadrugi bili sami kovači, v drugi kolarji ali rešetarji, lončarji itd. Najbolj so Slovani od nekdaj sloveli za dobre kožarje in tkalce. Še dandanes nikjer ne izdelujejo toliko in tako dobrega platna, kakor po slovanskih deželah. Kadar so v starih časih tuji trgovci prišli v slovanske kraje, niso svojega blaga prodajali za novce, ampak za platno. Zato nekateri celo mislijo, da je od platna nastala beseda »platiti« in »plačati«.

Gotove izdelke so Slovani sami po deželi okolo vozili in prodajali. Navadno so jih nosili na trg v župna ali plemenska mesta, okolo katerih so se sčasoma nastanile cele naselbine obrtnikov in trgovcev. Iz takih naselbin so postala predmestja, in samo v teh so tuji trgovci smeli prodajati svoje blago. Tudi s tujimi deželami so Slovani jako rano jeli trgovati, in že stari Grki so v nekih slovanskih mestih imeli svoje naselbine. Zunanjo trgovino so jako pospeševale mnoge velike reke, ki vežejo razne rodovitne slovanske kraje s Črnim in Baltiškim morjem. Kot zvedeni tesarji so si znali Slovani že davno tesati ladje in so se izurili tudi v brodarstvu. Izprva niso imeli utrjenih mest, ampak prebivali so v

lesenih kočah in hišah, za kako reko, jezerom, močvirjem ali pod goro, da so bili varnejši sovražnih napadov. Na takih krajih so si pozneje tudi zidali župne gradove ali mesta, ki so jih zagradili z močnim zidom.

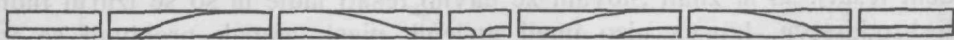
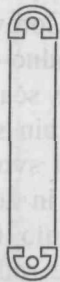
Stari Slovani so bili visoke in krepke postave ter iskrenega srca. Malokatero čednost pa so tolikanj cenili kakor gostoljubje. Potnika so v vsaki hiši prijazno sprejeli, ga dobro pogostili ter ga celo spremili do drugega sela, da bi se mu spotoma ne pripetilo nič hudega. Tistemu, ki ne bi hotel sprejeti gosta pod svojo streho, bi bili sosodje zažgali hišo ter ga razglasili za nepoštenega in hudobnega človeka. Slovanske žene so bile vsekdar vdane svojim soprogom. Zgodilo se je celo, da se je žena po smrti svojega moža rajša ubila, nego da bi sama živela kot zapuščena vdova. Od nekdanj so Slovani radi prepevali ter si spremljali svoje pesmi, brenkaje na tamburico.

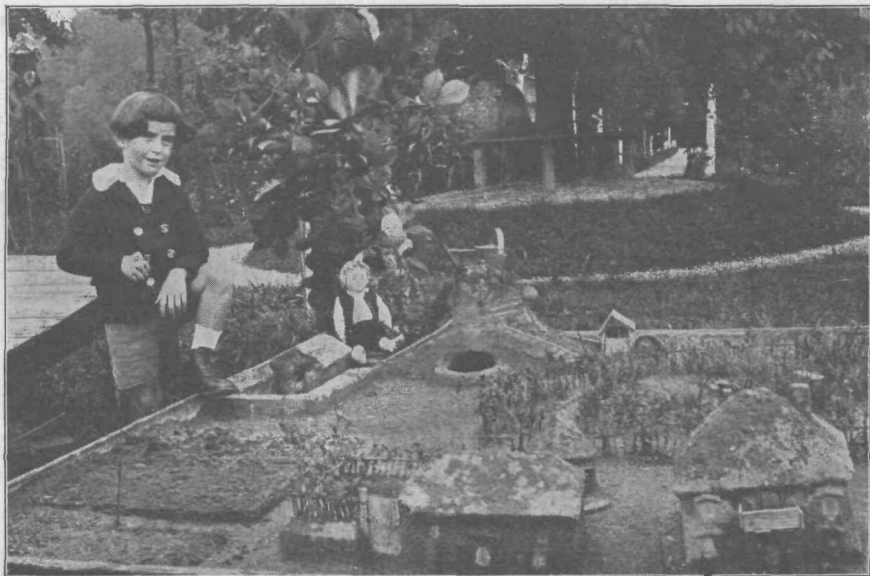
Sploh so bili Slovani miren narod, ki je rad živel v miru s svojimi sosedi in ni napadal tujih ljudstev; če je bila pa sila, se niso bali vojne in vselej so se v boju izkazali hrabre junake. Bojevali so se navadno peš. Za brambo so imeli močne in težke ščite, a z lesenim lokom so streljali ostre in v strupu namočene puščice. Tudi z meči in sulicami so se borili; kadar so se pa zgrabili s sovražnikom prav do živega, so se tolkli s težkimi bati. Na prostem polju so bili slabi, ali zato so se v soteskah, v gozdih in na močvirju tem srečnejše bojevali. Zlasti v kaki zasedi so radi prežali na sovražnika. Večkrat so pustili pridobljeni plen na polju ter se umaknili v gozd; a kakor hitro so nasprotniki prišli po plen, so planili skriti Slovani na nje ter jih vse pobili. Če jih je pa sovražnik iznenadil, so vsi poskakali v reko ali v kako močvirje, legli vznag pod vodo ter vzeli trstovo steblo, skozi katero so dihali. Tuji nasprotnik je le videl semtertja trstje iz vode moleti, a ni si mogel domisliti, kam so izginili ljudje. Ščasoma so se tudi Slovani privadili umnega vojevanja. Ujetnikov niso za vselej uvrstili med sužnike, ampak so jih izpustili, kakor hitro so jim plačali določeno odkupnino, ali pa so jih obdržali pri sebi kot prijatelje in pomočnike.

*Beseda dana sveta naj ti bo!
Ne oprosti ga več nobena moč,
kedor se je enkrat zavezal sam!*

Josip Stritar.

Janezovo posestvo

MLADINOLJUB:

Janezovo posestvo.

o posestvo vidite, mladi čitatelji, danes v našem ljubem »Zvončku«. Ni sicer veliko, saj tudi njegov posestnik Janez ni še posebno velik, kakor spoznate s slike, ali prijazno je njegovo posestvo in napravlja malemu gospodarju mnogo srčnega veselja in mnogo zabave.

Da spoznamo to lepo posestvo natančneje tudi mi, se napotimo po sliki in v duhu po njem!

Splošna njegova oblika je pravilen čveterokotnik. V sprednjem desnem delu stoji prijazno domovanje: hiša, gospodarsko poslopje in staje, ki se v njih nahaja par domačih živali — seveda iz lesa. Za temi se razprostira skoraj v vsej desni polovici precej širok, a nizek grič, na katerem se nahaja prijazen gozdič iz vrbovih šibic. Te mora Janez ob suhem vremenu prav pogostoma zalivati, sicer bi se mu v kratkem času gotovo posušile.

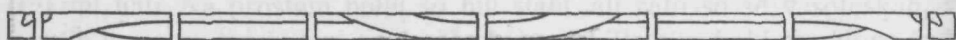
Napravimo sedaj kratek izprehod na levo stran! Tod dospemo po kratki poti do drugega, a višjega in strmejšega griča. Na vrhuncu se nahaja jamica in v njej cev iz kavčuka.

Čemu neki je ta priprava?

Janez ima z njo mnogo kratkega časa. V majhni škropilnici pridno donaša vode, ki se steka po cevi v dolinico, kjer je druga, nekoliko večja jama. Sredi te se dviga navzgor zavita cev, iz katere vre vtisoko v zrak tanek vodni curek, ki se razprši in pade zopet in zopet nazaj v malo globel. To je pravi vodometa, kakršnega lahko vidite v Ljubljani pod Tivolijem ali v drugih večjih mestih.

Toda ni še dovolj veselja! Po drugi strani grička teče voda v dolinico, koder po ozki strugi ljubko šumlja prijazni potoček. Zadosti je velik, da po kratkem teku že goni veliko leseno mlinsko kolo, ki se kaj hitro obrača, kadar Janez pridno zaliva na gričku. Da pa moremo čez potok, je napravljena nedaleč od mлина ozka lesena brv. Blizu te se izliva potok skozi napravljeno luknjo iz Janezovega posestva naprej tja v daljni svet, kamor bo moral nekoč tudi Janez sam in kamor boste morali vsi vi, ki ste z menoj prepotovali njegov lepi kraj.

Da bi bili srečni tudi tam, vam želim iz vsega srca!

DAVORINOV:

Zgodba o beraču Damjanu.

ečkrat na teden je prišel v našo vas stari Damjan. Majhne postave je bil; lica so mu bila vela in koža razorana. Levo nogo je imel leseno. V dolgih zimskih večerih je sedel pri nas v kotu za pečjo in pravil radovedni mladini povesti: o turških vojnah, o pasjeglavcih, hajdukih in ciganih, o jari kači in o svojem lastnem življenju...

Nihče ni vedel, kje je Damjan doma; ni namreč govoril rad o svojih mladih letih.

Mlad je bil, ko sta mu umrla oče in mati, in moral je biti odslej pri tujih ljudeh. Nič dobrega mu ni bilo v življenju; uboštvo in lakota sta mu bili prijateljici; spremljala ga je žalost na njegovih potih.

Dorastel je v moža, krepkega in silnega, in dobil delo v rudniku blizu domače vasi. Delal je pridno in vztrajno in si s trdom služil vsakdanji kruh.

Prigodilo pa se je, da mu je pri razstreljevanju rova strel odnesel levo nogo; Damjan je bil nesposoben za delo v rudniku. Potrt in oslabil zaradi skrbi in muk je ostavil bolnico in odšel med svet — iskat dela in denarja.

Toda nihče ni sprejel pohabljenca v službo, in Damjan je stal na širem svetu sam brez službe.

Moral je prijeti za beraško palico; bil je odvisen od milosti sočutnih ljudi. Tako se je staral, mnogo prehodil in videl...

* * *

Nekoč so se nastanili v grapi v gozdu poleg naše vasi cigani. Postavili so si šotor, njih črncecki otroci pa so hodili po vasi in prosili vbo-gaime. Ob šotoru so cigani kurili. Proti večeru je legel črn dim preko gozda; majhne dimaste meglice so se ločile od dima in letele pod zvezd-natim nebom proti vasi.

Po gozdu je stopal s torbo na rami stari Damjan. Ni mu bilo dobro tisti dan, šel je v gozd, da bi se naužil večernega zraka.

Dospel je po cesti do križa, odkoder se je videlo v prostorno grapo in na ciganski šotor ob prasketajočim ognju. Damjan je obstal in motril prizor. —

Mrzla noč je bila. Stari rjavi cigani so sedeli ob ognju in se greli. Mlado jagnje so pekli na ražnju in se veselo pogovarjali. Tiho je šumel potoček v globeli. Zvezde na nebu so gorele mirno.

Damjan je zopet prijel palico in odšel po poti. Vedno bolj trudnega se je čutil, hodil je počasi. — Znoj mu je lil s čela, pot se mu je zdela strma in neprijazna. Še nekoliko korakov, in trudni starec je onemogel, zgrudil se je na cesti. Veter je zapihal, in kakor šelest listov se je slišalo govorjenje ob ognju v kotanji. Vrhovi dreves so se svetili od plamena.

Drugo jutro se je zbudil Damjan v ciganskem šotoru. Ko so namreč v noči cigani kurili ogenj, so šli po suhih vej v gozd in našli Damjana na poti nezavestnega.

Čudno se mu je zdelo v taboru; ni si mogel tolmačiti, kako je prišel vanj. Skrbno so mu stregle črnooke ciganke kot lastnemu bratu. Spoznal je njih prijaznost in presil njih glavaria, če bi smel ostati pri njih za vedno. »Nimam sorodnikov, da bi bil pri njih; lepo je gozdno cigansko življenje,« si je mislil.

Cigani so ga sprejeli, in Damjan je ostal pri njih.

Po nekoliko urah so cigani odšli... Tudi Damjana niso več videli vaščani. Nekako prazna je bila vas brez nadležnih cigancev in berača Damjan. Pozimi ni bilo več berača, da bi na zapečku pravil mladini bajne pravljice.

* * *

Čez nekoliko let so cigani zopet prišli. Starega berača Damjana pa ni bilo več med njimi. Morda je v tujini, v pisanem svetu, ostal sam v črni zemlji; morda pa se vrne še kdaj...

Pobožnost

IVO TROŠT:

Konec pravde.

evinov Miko in Mako sta bratca — da jih ni kmalu takih. Miko je dobil šele lani prve hlače in jih je tudi prvo uro že pošteno zmočil. Nesreča, seveda! Mako je prvič oblekel hlače šele letos. On jih ni prvi dan samo pošteno umazal, marveč celo izgubil. Sosedova dekla jih je zvečer prinesla pokazat k Levinovim, če ni morda njih lastnik že pod plahto. Vsi so jih poznali, samo ne Mako, ki je že smrčal in sanjal o nesreči, ki čaka človeka,

ko zleze v prve hlače. Zato ni čudo, če sta oba dečka največkrat pogledovala za prijetno ohlapnim krilom. Domači ju dražijo sicer oba, da sta »punci«, ko zopet oblečeta priljubljeno krilo. A tudi to bi pretrpela, da bi jima le pustili krilo. V hlačah ju takoj dohiti nesreča. Oh, te hlače! Privaditi sta se jih morala, dasi nerada. Še dostikrat so se ponavljale vsakdanje nesreče in dostikrat sta morala čakati v sami srajci v kotu ali na peči, dočim so se hlače sušile na solncu ali pri ognjišču.

Levinovi kakor tudi sosedje so bili obeh dečkov in njih sitnobe tako navajeni, da si jih niso mislili drugače, nego oba skupaj kakor da sta dvojčka, zakaj kjer je Miko pokazal kuštravo glavo, tam je pricincal za njim Mako v hlačah na eni ramnici. Ko se je onemu zgodila nesreča, da je telebnil na nos in se mu je pocedila rdeča krvca po sicer vedno pošteno umazani srajci, se je čudil bratec, da to ne boli tudi njega ter se zato radovedno tipal za nos. Prvi se je cmeril, da so ga ljudje pomilovali na ves glas, drugi je obžaloval, da ni tudi sam deležen enakega sočutja.

Vse nesreče in težave sta prenašala potrpežljivo, bratovsko složno, toda v sreči se je to premenilo. Vsak je hotel imeti dobička najmanj polovico, če že ne več. To je bil navadno povod, da sta si popolnoma nebratovsko planila v črne lase, se stepla in opraskala, da je imela mati Levinka potem veliko opraviti, preden ju je pomirila. Poleg tega sta hotela biti oba poštena in nedolžna vselej in povsod. Težava je v takih okolščinah rezati kruh pravice na svetu. Dečka namreč nista bila nikdar oba zadovoljna z materino razsodbo. Hitreje in rajše se je zgodilo, da sta bila oba nezadovoljna, ter sta glasno dajala duška svojemu ogorčenju, zakaj ni nikjer več pravice na svetu. Sedaj — v nesreči — sta bila zopet složna in edina. Solnce prijateljstva in sladke ljubezni se jima je vnovič nasmehljalo. En sam sporazumen pogled, pa sta pustila mater in njeno razsodbo ter šla — zopet bratca — Miko in Mako za vsakdanjimi igračami v slogi in ljubezni: starejši v hlačah na eni ramnici in gologlav, a mlajši s preluknjanim klobukom na glavi, kjer so mu skozi otlina silili lasje, skozi preklane hlače od zadaj pa naprodaj — platno.

No, zabave nista iskala, ker je ni bilo treba. Slehrna bilka, kamen in trska, cvetica, črv ali hrošč jima je bil širna knjiga, lepa in zanimiva, ki je še brati ni bilo treba, zakaj sama jima je govorila jezik vseh jezikov, jezik mladostnega spoznavanja; šele za njim sta dečka blebetala človeške besede, neizbrane, še nerazločne in neumljive. Poleg tega sta pa mislila, da ga ni na svetu človeka, ki bi znal to boljše kakor onadva — Levinov Miko in Mako.

Neko jutro, ne sicer navsezgodaj, marveč natešče sta začela veliko pravdo. Največji, če ne morda edini vzrok nasprotstva je bil prav ta, da nista marala biti dolgo tešča na svetu. Spanja nista imela sicer kmalu dovolj; in zlato solnčece se jim je že nekaj ur smehljalo skozi okno — zaman. Vzelo je potem najdaljši solnčni žarek ter z njim poščegetalo pod noskom najprej Miko, potem Mako — tudi zaman. Ta neuspeh pa solnčeca ni vznemljil, da ju ne bi še budilo. Gladilo jima je rdeča lica, nasek in celo počesalo obrvi. Potem je hotelo še privzdigniti trepalnico, da bi videlo, kako se godi očkom za vekami, pa je Miko glasno posmrčal, se pretegnil, kakor je bil dolg in širok, dvignil glavo, se ozrl, če še spi Mako, in videč, da še spi, je zaspano zaklical: bav-bav! — Bratec ga sicer še ni slišal, toda bav-bav se je ponavljal tako dolgo, da je tudi Mako dvignil glavo, pogledal bratca, se mu nasmehnil, sedel na ležišče in se mu zaspano odzval: bav-bav!

V tem času so prihajali iz kuhinje do njiju ušes posebni glasovi in do noskov čudno prijetne dišave. Mati je namreč kuhala za zajtrk močnik ter ga mešala v kotlu nad ognjem. Veriga, ki je na njej obešen kotel, je prav čudno zvenela ob sunkih lesene kuhalnice. Ob teh glasovih sta dva mlada žledčka prav glasno zacvilila. Neznanske bolečine so se pojavile, ko sta se dečka domislila, kako dolgo že nista imela žlice v roki.

To je bilo najbolj kričeče vabilo, ki jima ni dalo več spati. Nevidna moč ju je tirala k materi, k močniku in še posebno h kotlu, ki bo v kratkem prazen, pa tudi na razpolago, da iz njega postrže ta ali oni skromne ostanke močnika. Dečkoma je bilo znano že od včeraj, da bo danes močnik še posebno slasten: mati je obljubila, da zakuha vanj — maslene tropine. Hej, močnik z maselnikom! Kdor te še ni okušal, ne ve, kaj je dobro na svetu. Kdor te je že okušal, ve, da ni nič boljšega na svetu! To je trdil časih oče Levinov, ki je služil cesarju več let in več mesecev, ki je že videl Ameriko in Pariz, Ljubljano in Kočevje. Zato sta vedela tudi Miko in Mako, da mora biti res. Kdo bi tudi dvomil, če lahko kar okuša. In okušala bi bila rada oba, Miko in Mako. V samih srajčkih sta že vpila drug za drugim ali oba hkratu: »Mama, lačen!«

Mama ju opozori na hišni red, ki zahteva neizprosno: Umij se, moli, obleci — potem dobiš jed!

Oba sta se kremžila na jok, a hišni red je bil strog in neupogljiv. Umila sta se nekako po mačje in potem molče odprla dur v sobo, kjer sta spala. Pokleknila sta na prag tako, da sta bila oba z obrazom in sklenje-

nimi rokami obrnjena v križ na nasprotni steni. Hitro kakor dve ragli sta zdrdrala: Angel božji in o Marija, mati moja. Obema je pa od molitve uhajala misel h kotlu, k močniku, seveda. Kako sta se je mogla braniti, ko sta že prej tožila materi, da sta lačna!

Dvignila sta se in zopet hitela k materi s krikom: »Lačen, lačen!« Materi pa, ki je imela še druge skrbi, se je zdelo tako vedenje gotovo nekoliko preburno. Zato jima reče: »Zaspana, zaspana, ne pa lačna. Saj še vama niso še dobro odprle oči. Ali je to pozdrav za dobro jutro materi? Nobeden me ni pozdravil!« In dve ročici sta se jeli iztezati k materi, in dvoje ustec se je stiskalo v šobček, da želi svoji mami dobro jutro, dva pogleda pa sta se postrani upirala tudi v kotel, odkoder je prihajal tisti slastno zavedljivi vonj po močniku in maselniku. Miko je poleg tega še gojil željo, ki je iz nje vzrastlel sklep, da bo on danes postrgal kotel, ko mati strese močnik hladit v skledo, on, ki je starejši.

»Saj vaju še nisem izprašala, koliko je Bogov?« reče mati, dočim hočeta dečka odgovarjati kar naprej. Mati se jima je z vprašanji komaj umikala, tako se jima je mudilo h koncu in močniku.

»Kaj ti je dal?« Hotela je še pristaviti: sv. Duh.

»Milost božjo.«

»Kje si jo —«

»Pri sv. krstu...«

»Bom jaz strgal. — Jaz bom, ne ti. Ne ti — jaz. Jaz -- 'ne ti!«

Prepir se je nadaljeval vedno siloviteje. Sedaj pa Miko in Mako nista bila več bratca, marveč odločna nasprotnika, ki je vsakdo izmed njiju hotel biti najbolj lačen, a mati naj končno razsodi tako zamotano pravdo.

Zunaj hiše pred odprtimi vrati se oglasi mladi petelin ter pozdravi dobra znanca prav glasno: »Krkelili-li! Tudi jaz sem tukaj. Samo jaz bom strgal, krkelili. Sem najmlajši med vsemi, krkelili!« S temi pokloni se je pomešal v pravdo. Dečka ga nista imela za dovolj resnega ali celo nevarnega tekmeča tega krilatega vsiljivca, pa sta se prepirala nemoteno za nepostrgani kotel, ki se je mirno hladil pod lestvo, držečo v podstrešje, kamor so hodile kure spat in jajca leč. Tudi petelinu je bila znana ta pot. Nekolikokrat je poškilil celo po lestvi od klina do klina, kakor da jih prešteva, potem je pa zopet nagnil glavo in pogledal oba tekmeča za kotel. Močnik je stal hladeč se na polici poleg vrat in dišal in vabil v bližino, v globino — sklede.

»Jaz sem bolj lačen kot ti,« poudarja Miko,

»Jaz sem pa mlajši in zato vedno stržem, da prej dorastem,« ugovarja Mako.

»Tebi se nič ne mudi. Jaz moram tudi še dorasti, da bom prej pasel krave in kaj zaslužil.«

»Jaz jih bom pasel, jaz. Kaj ti! Ali jih nisem že? Ti še šibe ne moreš držati.«

»Tebe pa živina ne mara. Ali ne veš, kako te je sivka pahnila v seč?«

»Saj tebe pa še lahko pohodi, ko si tako majčken in si nič ne upaš.«

»Jaz ne upam? Več kot ti? Ali nisem vrgel včeraj kamen čez streho, tvoj pa ni priletel niti do vrha.«

»Sem nalašč vrgel s tako malo močjo!«

»Reci, da nisi mogel više!«

Mako je bil za hipec v zadregi, zakaj pošlo mu je orožje z dokazi. Hitro se pa vendar še domisli: »Pa ti, ki si bežal pred petelinom!«

»He, he! Sem pa zares bežal nalašč, da je mislil petelin, kako jako se ga bojim.«

Mako se je zasmejal tako piškavemu izgovoru in izpod lestve poleg kotla se je oglasil petelin: »Ko-ko-ko!« ponosen, da tudi njega omenjata v prepiru.

Mati Levinka je imela sicer polne roke dela in polno glavo drugih skrbi, vendar se je zasmejala, ko je slišala, da se tudi petelin vtika v prepir, in videla, kako moško nagiblje glavo zdaj na desno, zdaj na levo ter opazuje s strokovnjaškim očesom oba nasprotnika, pa tudi kotel.

»Ako že hočeta oba strgati, naj začne eden od zunaj, drugi od znotraj!« jima svetuje mati in hiti za opravili. Dečka nista bila zadovoljna s tem nasvetom, ker je bil premalo jasen: kdo zunaj, kdo naj znotraj obdeluje kotel, zakaj znotraj je močnik, zunaj so saje?! In to je velik razloček. Sploh sta pa morala začeti prepir dognati na konec, prej ne kaže lotiti se drugega.

Nadaljevala sta z očitanjem: lanski sneg, kepanje, sneženega moža, kdo je večkrat padel na ledu in kdo se je manj jokal na mrazu. Iz zime sta srečno prigomazila do pomladi in sramotila drug drugega s tem, kdo se je najbolj bal grdoglelih varuhov pri božjem grobu v cerkvi. Kako se je Miko ustrašil prvega martinčka, meneč, da je modras, kako je telebnil na trati, ko so brali zvončke in trobentice. Tedaj je dvignil petelin levo nogo, kakor bi se hotel s prstom dotakniti čela, zakaj pametna misel mu je tedaj vzrojila po glavi: nadaljevala bosta dečka od pomladi do poletja, pa vse do same jeseni in zime; dotlej bo pa močnik v kotlu že mrzel. Zdelo se mu je, da je dovolj hladen že sedaj. Stopil je torej z obema nogama pred kotel, se sklonil k ostankom močnika na dnu, trgal s kljunom velike kose skorje kar od kraja, jih slastno požiral in ob vsakem založaju hvaležno pogledal nakvišku, kakor da šteje kline na lestvi, držeči v podstrešje, dečkov pa ni pogledal, ne poslušal, do katerega letnega časa sta že dognala pravdo.

Bila sta si pa že v laseh.

Najprej je bil v delu šop las, molečih iz Mikovega klobuka, potem je počila Makova ramnica, da je moral, dasi nerad, držati hlače z eno roko in se šele z drugo braniti.

Mamo sta klicala na pomoč oba.

Levinka sliši krik in res prihiti od nekod. Brzo premotri ves prizor in razsodi z nasmehom: »Miko, ti strži, ki si starejši! Jutri naj Mako, ki je mlajši. Pravde je konec!«

Mako izpusti lase, ki jih je tiščal v roki in se zadovoljno ozre h kotlu, vesel svoje zmage in ugodne razsodbe. Toda skromni ostanki močnika v kotlu so bili že kaj umetno nazobčeni s petelinjim kljunom in tudi po sredi so bile premnoge trioglate zajede.

»Ga ne maram, mama, ga nečem kotla,« zavpije ježno in obupno.

Mati Levinka, ki je že prej dobro videla, kaj se je zgodilo, se je samo potajila, da tega ne ve in reče z obrazom, obrnjenim stran, da lažje zakrije smeh: »Naj strže pa Mako, ki je mlajši; boš ti jutri!« Deček je pa še prej ugledal petelinove ostanke v kotlu.

»Ga ne maram!« zavpije zmagovito. »Le tisti naj strže, kakor ste rekli prvič.«

»I, kako da sta sedaj drugih misli!« vpraša mati nalašč, pride bliže ter se zasmee, ko vidi, da petelin še prav mirno in zložno robí močnik iz kotla ter redno pogleduje po lestvi v podstrešje, kamor hodi zvečer spat.

»A-a-a!« se začudijo vsi trije in zapode petelina, ki je zletel na lestvo in po njej pod streho, kjer je bil najbolj varen.

»Petelin je bil modrejši od vaju,« reče mati. »Pravde je sicer konec, a konec ni vesel.«

Miko in Mako sta se spogledala žalostno. Ko sta opazila skledo močnika na mizi, sta šla iskat vsak svojo žlico ter z žlico v roki hitela klicat očeta in ostalo družino k zajtrku. Bila sta zopet prijatelja, zakaj oba je sedaj družila močna vez — sovraštvo do petelina, ki jima je obrobil močnik v kotlu. Petelin se pa ni dosti zmenil za to. Izpod strehe je glasno srfotal skozi okno na dvorišče, se tam ponosno prestopil, pogledal, kje je njegova kurja družina, skočil na plot in zapel: »Kokeli-li! Strgali smo pa le mi!« — Zamahnil je s perutni in odkorakal po drugem opravilu.

Dečka sta se spogledala zopet ob tem klicu, mati Levinka se je zasmejala, prilila močniku mleka in začela pripovedovati obeh dečkov nesrečo. Vsi so se smejali. Tudi Miko in Mako sta se režala, najsi nista dobro vedela, če svoji nesreči ali trmoglavosti. To je zbuvalo povsod še večje veselje, zakaj vsak je vedel, da sta Miko in Mako bratca, ki jima ni para v devetih farah.

Mati je bila o tem popolnoma prepričana, zato je še pristavila: »Odslej bo strgal vsako jutro eden od vaju — pa zares. Začne Miko, ki je starejši, že jutri. Ali povem vama, da ne maram več prepira. Tudi petelin ga ne mara. Zaradi tega se lahko zgodi, da vaju neko lepo jutro izplača še drugače kot danes. Po svojih neuradnih opravilih se lahko prikrade v vajino družbo kar po lestvi izpod strehe. Na lestvi nad kotlom se ustavi in — ako mu tedaj pade kaj posebnega izmed perja v spodaj se hladeči kotel, vama povem: bo strgal tisti, ki bo na vrsti — zares! Ne maram,

da bi se potem ponujala kot danes: najprej — kdo ga bo, potem — kdo ga ne bo.

Miko in Mako že nista več dobro slišala zadnjih besed. Odšla sta od prazne skleda za drugačno zabavo na dvorišče. Soyraštvo do petelina sta hitro pozabila, zakaj zdelo se jima je previdno in pametno, da ga ne dražita: petelin jima lahko škoduje.

»Kikeli-li!« ju je izzival predrznež, pa ga nista hotela opaziti Miko in Mako, ki sta še dolgo pomnila konec današnje pravde.

Ciganska.

*Oj, cigan, cigan ti v hosti,
ti, ki vse veš: kdaj pomlad
pride s svati, pride z gosti
v naše gozde svatovat;
in ki veš, kdaj kukavica
naše kraje zapusti,
kadar nam zori pšenica
in poletje se rodi;*

*ti, ki, veš, da ko na veji
list zelen porumeni
in postane zrak hladnej,
nas jesen razžalosti.
Oj, zapoj nam o jeseni
dolgo pesem iz srca,
da jo čuje hrib megleni,
da utihne sred gorá!*

„Kaj naj zapojem vam, kaj naj izpojem?

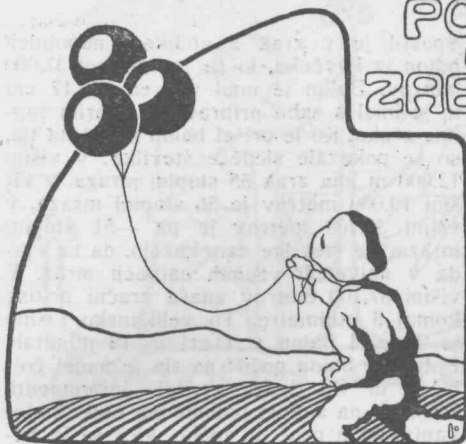
*Vse, kar rumenih je listov na tleh,
toliko žalostnih misli je v mojem
srcu čutečem, solzá pa v očeh!“*

Jan Reginov.

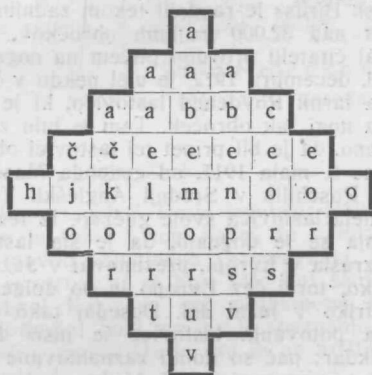
Ulica v Plovdivu

POUK IN ZABAVA

Demant.

Priobčil Savinčan K. M.

Besede značijo:

1. soglasnik;
2. časomer;
3. pohištvo;
4. posebno lepoto;
5. trg na Štajerskem;
6. hribovje na Štajerskem;
7. denar;
8. hišnega gospodarja;
9. samoglasnik.

Srednja vrsta od zgoraj navzdol ti imenuje isto, ko peta vrsta od leve na desno.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev besedne naloge v deseti številki.

č	u	k
u	r	a
k	a	l

Prav so jo rešili: Milica in Vladko Valenčič v Trnovem; Zvonko Bizjak, dijak I. gimnazije v Šmartnem ob Paki; Alojz Kraigher, učenec pri Sv. Trojici v Slov. goricah; Saša Ličan dijak v Gorici; Marica Rajšp, učenka v Ormožu; Milica Kranjc, učenka III. razreda meščanske šole v Mariboru; Tanja Rosina, učenka II. razr. II. odd. v Mariboru; Stanko Samsa in Franc Valenčič v Gorici; Stanko Skok, učenec v Domžalah; Ida in Angela Lorber, učenki V razr. v Braslovčah; Šumer Živke, učenec IV. a razr. v Škofji Loki; Cvetko Kristan, učenec IV. raz. v Sp. Šiški; Anton Bajec, učenec I. c razr. na realki v Ljubljani; Božena Grossmann, učenka V. razr. v Ljutomeru.

Obletnica prve železnice.

Dne 27. septembra leta 1825. je bila otvorena prva javna železnica, ki je služila za občinstvo; seveda ni vozila s paro, ampak še — s konji. Vozila je na Angleškem od mesta Stocktona do Darlingtona, in sicer s hitrostjo 16 km na uro.

Spal 77 dni.

Neki vrvar na Francoskem se je nemalo začudil, ko se je prebudil v bolnici. Tja so ga poslali sorodniki pred 77 dnevi, ker ga niso mogli zbuditi. Misli je, da je spal le par ur, a v resnici je ležal v nezavesti 77 dni.

Mačke.

Angleška ima mačk 7,850.000; na Francoskem jih je 4,000.000, v Nemčiji 450.000. — Konj ima največ Nemčija, in sicer 5 milijonov in pol.

Milijarda.

Ena milijarda kron v zlatu tehta 322.500 kg in obsega 17 kubičnih metrov. Ko bi se to zlato raztegnilo v drobno žico, bi se lahko celo zemeljsko oblo opasalo z njo okrog ekvatorja, in še bi je ostalo. Ko bi se komadi po 20 kron položili drug poleg drugega, bi tvorili 1050 km dolgo zlato črto; ko bi se nalagali drug vrh drugega, bi dosegli višino 33.000 metrov. Da bi dvignili kup zlata v vrednosti ene milijarde, bi treba 6000 močnih mož. Iz tega zlata bi se dalo uliti 22 kipov v naravni človeški velikosti. — V srebru tehta ena milijarda 6 milijonov kilogramov in obsega 477 kubičnih metrov. Če bi se okrog inokrog ekvatorja napravil srebrn pas, bi bil 4 mm debel. Iz tega srebra bi se dalo napraviti 636 kipov v človeški naravni velikosti. Ako bi hoteli z železnico prepeljati za eno milijardo zlata, bi bilo treba 33 vagonov, za srebrno pa 500 vagonov, ki bi stali v dolžini 3 km.

Z vlaka je padla petletna deklica,

in sicer na črti iz Sv. Križa v Trst. Družina Škrl je napravila izlet iz Trsta v Sv. Križ. Zvečer so se peljali domov. Blizu Miramara je stala deklica pri vratih vagona, vrata so se odprla, in deklica je padla ven. 18letni Leon Perharc je skočil za njo. Strojevodja ni slišal žvižganja izprevodnika, in vlak se ni ustavil. Deklica, ki so jo potem pripeljali v Trst, je močno poškodovana. Perharc pa ni dobil nobene znatne poškodbe.

100 let stara žena

živi v Pulju. Imenuje se Justina Bolanc, rojena je bila blizu Pazina v letu 1813. Starka je zdrava in živahna in ne kaže nič volje, da bi zapustila »solzno dolino«.

Mraz v zračnih višinah.

Ravnatelj zvezdarne v Paviji, profesor Gamba, je meril toplino v zračnih višavah in prišel do znamenitih števil.

Spustil je v zrak z vodikom napolnjen balon iz kavčuka, ki se je vzdignil 37.000 metrov. Balon je imel v premeru 17 cm in je imel s sabo priprave za merilo topline zraka. Ko je prišel balon zopet na tla, so se pokazale sledeče številke: v višini 12.000 m ima zrak 55 stopinj mraza, v višini 19.000 metrov je 56 stopinj mraza, v višini 37.700 metrov je pa —51 stopinj mraza. Te številke nam kažejo, da ne vlada v največjih višinah največji mraz. V višini 37.700 metrov znaša zračni pritisk komaj 3 milimetre. To velikansko višino je dosegel balon v 1 uri in 18 minutah. Potem je balon počil; na tla je padel čolnček in vsi drugi merilni instrumenti. Prišli so na zemljo popolnoma nepoškodovani 40 km proč od točke, kjer se je balon vzdignil v zrak.

Kako daleč gre lastovica prezimovat.

Angleški časopis za ptičeslovje »British Birds« je razdelil tekom zadnjih dveh let nad 32.000 majhnih obročkov, ki jih naj čitatelji pritrdijo ptičem na noge. Dne 23. decembra 1912. je ujel nekdo v Natalu na farmi Rovdeand lastovico, ki je imela na nogi tak obroček. Tam je bilo zabeleženo, da je bil pripet tej lastovici obroček dne 6. maja 1911. od gospoda Masefielda v Roschillu v Srednji Angleški. Tam je imela lastovica svoje gnezdo. Iz tega slučaja se je dognalo, da je šla lastovica, vzrasla v Evropi, prezimovat v Južno Afriko, torej čez Evropo in po dolgem čez Afriko v južni del. Dosedaj tako dolgega potovanja lastovice še niso dognali nikdar; pač so dobili zaznamovane lastovice v severni strani Afrike.

Najdaljši dnevi v Evropi.

Najdaljši dan v Evropi ima mesto Reykjavik na Islandiji. Tu se veselé kakor vobče na vsem otoku Islandiji belega dne, ki traja kar tri in pol meseca. Potem pride ob varangerskem fjordu na Norveškem ležeče mestece Bardo, kjer imajo od 21. majnika pa do 22. junija neprestano dan. V švedskem obmejnem mestu Torrenau traja najdaljši dan 21 in pol, najkrajši pa samo dve in pol ure. V Petrogradu in Tobolsku v Sibiriji traja najdaljši dan 19 ur, najkrajši pa samo 5 ur. V Stokholmu in v Upsali je najdaljši dan 18 in pol, najkrajši pa 5 in pol ure dolg. V Londonu in v Berlinu pa traja najdaljši dan 17 in pol ure.

Dragi gospod Doropoljski!

Dovolite, da Vam tudi jaz pišem par vrstic. Najljubša mi je šola. Najbolj mi ugaja risanje. K telovadbi hodim jako rada.

Zorka Pečenkova,
učenka II. razreda.

Odgovor:

Ljuba Zorka!

Lepo se glasi Tvoja izpoved: Najljubša mi je šola! S tem kažeš že v mladih letih dovolj pametnega razumevanja. Koliko je otrok, ki se boje šole kot samega hudobca! Kako so pač nespametni taki mladi ljudje! Tudi tem pride spoznanje, da so bili v zmoti. Da bi jim le ne prišlo — prepozno!

*

Čenjeni gospod Doropoljski!

Danes Vam pišem prvič. Za Veliko noč sem se jako veselila, da pride moj bratec domov, pač vesela sem bila tega obiska. Ali velika nesreča nas je zadela ravno za te praznike, izgubili smo preljubljeno Nadico, mojo sestrično. Zato sem se slabo imela te praznike.

Lepo Vas pozdravljam.

Zorka Obersnelova,
učenka tretjega razreda v Divači.

Odgovor:

Ljuba Zorka!

Ubogo Nadico ste izgubili! Pa kaj ji je bilo, da je morala tako mlada umreti? Seveda je hudo, ako koga izgubimo, ki smo ga radi imeli. Ali tolažiti nas mora zavest, da ostanejo tudi Nadici prihranjeni vsi križi in težave, ki nas čakajo v burinem življenju!

*

Dragi gospod Doropoljski!

Namenila sem se, Vam sporočiti svoje veselje; rada čitam, pišem, pojem in hodim v šolo. Prvo šolo sem obiskovala v Korminu. Potem mi je umrla mama. Sedaj sem pri teti v Trstu. Zadnjič je bila teta huda nad mano in gospodična v šoli tudi. Šla sem k Bruni in sem prišla šele popoldne domov. Mislili so, da sem se izgubila. Drugič Vam bom pisala več.

Pozdravlja Vas

Fanika Limböckova,
učenka II. razr. slovenske šole na Aquedotto v Trstu.

Odgovor:

Ljuba Fanika!

Ušla si z doma, kaj ne? Hm, malo pogledat po svetu? Ali brez dovoljenja tega ne smeš več storiti — doma in v šoli so v skrbeh. Kaj pa, ko bi zapihala tista močna tržaška burja, ki bi Te lahko odnesla v morje! Odslej — nikamor več brez dovoljenja!

*

Dragi gospod Doropoljski!

Jaz se učim računati, brati, pisati, risati in plesti. Rada berem pesemce in po-vesti. V šoli nič ne telovadimo, ker nimamo telovadnice. Zato hodimo k Sokolu.

Vas pozdravlja

Nevenka Šolarjeva,
učenka II. razreda slovenske šole na Aquedottu v Trstu.

Odgovor:

Ljuba Nevenka!

Telovadba je zdrava. Krepi telo in daje človeku pogum in odločnost. S telovadbo se navadiš pametno uporabljati moči svojega telesa. Priučiš se lepim gibom, v Tebi se zbudi čuvstvo lepote.

Zato pa vpliva telovadba enako plemenito na telo in duha. V zdravem telesu prebiva zdrav duh! Na zdar!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Tudi jaz sem se namenila Vam pisati nekaj vrstic. Hodim tretje leto v šolo. Sedaj imam devet let. Naš gospod učitelj se imenuje Josip Rustja. Jako je strog. Najbolj me veseli čitanje, petje, zemljepisje in računstvo. Tudi meni naročajo starši »Zvonček«. Prosila sem ateta in mammo, da bi me dali v mestno šolo. In bili so takoj zadovoljni. Lepo Vas prosim, da bi mi odgovorili.

Srčno Vas pozdravlja Vam vdana

Ida Rebčeva,

učenka 2. razreda 1. oddelka ljudske šole v Divači na Krasu.

Odgovor:

Ljuba Ida!

Ali si sedaj že v mestnih šolah? Ali tudi ti kaj prejemaš »Zvonček«? Ako da, sporoči mi, kako se Ti kaj godi pri tujih ljudeh in ali se Ti kaj toži po domu?

*

Cestiti gospod Doropoljski!

Veseli bodo gotovo vsi čitatelji »Zvončka« in tudi Vi, ko Vam pošiljam to pesem, da jo priredite za svoj kotiček. Večkrat sem že brala »Zvonček« v šoli, ugajal pa mi je tako, da sem tudi jaz zložila to pesem z željo, da zaslovim v Vašem kotičku. Zložila bi jih še več, toda ne upam se, ker bi bili nevoljni. Ako bi Vam ugajalo, Vam opišem drugič našo vas, ki jo ljubim iz srca.

Iskrene pozdrave Vam pošilja

Antonija Janova,

učenka VI. razreda v Zagorju ob Savi.

Pesem se glasi:

Dete in lastovica.

Spomladi pri hiši dete letalo,
brezskrbno tam se je igralo
in se pomladi veselilo,
ko solnce zopet prisvetilo.

Pa priletela je ptičica,
oj, ptičica, nežna lastovka,
pa sedla je na ramico,
zapela radostno tako:

Dete v hišico zletelo
k mami po zrnce je,
da bi ga lastovici dalo,
ki gotovo lačna je.

Mati mu je dala zrnca,
dete pa je ven zletelo,
lastovici zrnca je dalo,
ki jih veselo je pozobala.

Ona ga milo je pogledala,
s čivkanjem ga zahvalila,
razpela perutnice je,
veselo v svet zletela je.

Odgovor:

Ljuba Antonija!

Tvoja pesemca je po obliki precej šepava, a ima lepo vsebino; zato jo priobčujem. Ako jo boš brala kdaj pozneje, ko boš večja in razumnejša, boš sama videla, kako si bila — nerodna. Zbudili se Ti bodo spomini na lepo mladost.

*

Ljubi gospod Doropoljski!

Jaz hodim rada v šolo. Tudi če me boli glava, grem rada v šolo. Vedno berem povesti, računati pa nič ne znam. Pa se bom učila tudi računati. V šoli nas je veliko. Kadar je bila burja, nas je manjkalo 40. V šoli imamo narisano lisico in konja.

Pozdravlja Vas Ana Šabčeva.

Odgovor:

Ljuba Ana!

Ako vedno bereš povesti, seveda nimaš časa, da bi se učila računstva. Zato moraš čas tako uporabljati, da ga bo tudi za računstvo nekaj ostalo. Tudi v tem primeru velja prislovica: Vaja naredi mojstra!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Star sem 10 let. Hodim v tretji razred. Imam enega brata in eno sestro. Ona je stara 12 let in brat je star 9 let. Oba se učita jako dobro. Jako imamo radi g. učitelja. Imam dobrega očeta. Matere pa nimam, ker se je ubila v Mokronogu.

Presrčno Vas pozdravlja

Franc Bakšič,
učenec v Sp. Šiški.

Odgovor:

Ljubi Franc!

Pomilujem Te, da si na tako žalosten način izgubil svojo mater! — O bratu in sestri pišeš, da se jako dobro učita! Kaj pa Ti?

